

YCC

1914 - 1974

У С С
1914 – 1974

Университетская библиотека имени Н.И. Пирогова

ул. Б. Хмельницкого, 50

125080

BROTHERHOOD
Of The Ukrainian Sich Riflemen
on the occasion of its 60th anniversary

Supreme Council of the USS Brotherhood

Philadelphia, Pa.

1974

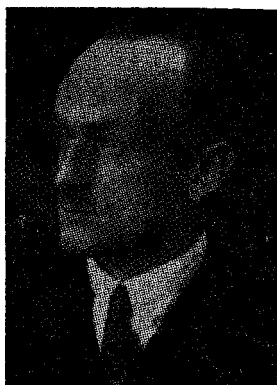
У С С

**Українське Січове Стрілецтво і мазепинська
ідея**

**Братство Українських Січових Стрільців
в 60-річчя**

ГОЛОВНА РАДА БРАТСТВА УСС

**Філадельфія, Па.
1974**

Степан Рінецький

УКРАЇНСЬКЕ

СІЧОВЕ

СТРІЛЕЦТВО

I

МАЗЕПИНСЬКА

ІДЕЯ

Не мусимо сьогодні знову переповідати цілу історію славного бойового походу Українського Січового Стрілецтва, що розпочавсь восени 1914 року кривавими карпатськими боями, та йдучи через Маківку, Галич, Золоту Липу, Семиківці, Лисоню, Запоріжжя, Київ, Мотовилівку, Львів, Вовчухи, Чортків і багато, багато інших історичних місць, стелив свій шлях до золотой волі могилами наших незабутніх товаришів.

Багата воєнно-історична література, тисячі спогадів і історичних праць, що появились на батьківщині і тепер на еміграції — достойно закріпили в пам'яті нашої нації бойову традицію та визвольну ідеологію УССтрілецтва.

Світла бойова і державницька традиція УССтрілецтва, вдячна пам'ять про упавших за волю Укра-

їни Українських Січових Стрільців та про їх провідних людей зі сл. п. полковником Дмитром Вітовським, духовим вождем УССтрільцтва на чолі, — їх багата духовна творчість, неперевершена стрілецька пісня — це усе увійшло уже як невід'ємна частина історії українського народу, його традиції і його духовости та як дорога спадщина для майбутніх поколінь нашої нації, як цінний національно-державницький капітал, яким живуть і користуються усі свідомі українці.

На сьогоднішньому нашому зборі, ми вважаємо за доцільне звернути увагу українського громадянства та спрямувати наші думки тільки на основну проблему ідеології і чину УССтрільцтва, яка зв'язує його історичну місію та мету його праці і боротьби — із останнім збройним повстанням українського народу проти Москви під проводом гетьмана Івана Мазепи, що завершилось перед 260 роками.

Коли уся українська спільнота у вільному світі відзначає цю велику історичну подію всенародніми святкуваннями, з'їздами та маніфестаціями, — то нашим особливим обов'язком є також згадати про це рішальне значення, яке мала мазепинська ідея та традиція безкомпромісної боротьби проти Москви, проявлена на полтавській побоевищі — для створення Українського Січового Стрільцтва, його ідеології, його мети і збройної боротьби.

Ми повинні пригадати собі і всьому українському громадянству, що з одного боку — мазепинська ідея була головним джерелом одушевлення Українських Січових Стрільців та дороговказом у їхній праці і боротьбі, а з другого, УССтрільцтво перше в новітній історії України після 260 років неволі перейняло обов'язок відродження і продовження цієї славної виз-

вольної традиції та збройної боротьби проти Москви, що увірвались в полтавському бою.

Даймо слово в цій справі упавшому навесні 1915 р. під Вікторовом, членові Української Боевої Управи і Українському Січовому Стрільцеві, сл. п. Теофілеві Меленеві. Він так писав про історичну єдність і ідейну пов'язаність мазепинської і стрілецької ідеї, в своїй знаменитій статті під заголовком „Український Легіон”, в квітні 1915 р., на два місяці перед своєю героїською смертю.

„Давно, перед двома століттями, повів гетьман Мазепа до кривавого бою узброєні лави борців за незалежність, за волю України. Козацькі герої підняли тоді впоследнє меч пімсти проти гнобителя своєї вітчизни. Бій скінчився перемогою царя, українські боеві лави були розбиті. Зайшло сонце вільної України, а його останні проміння осінили полтавське побосвище, обагрянене кров'ю тих, що узброєне слово сказали в обороні свого народу.

Минули довгі роки — і сьогодні споміж тих, яких ненависть ворога назвала „мазепинцями”, висунулась на чоло народу молодеча громада зі зброєю в руках, щоб боронити все живого права українського народу до свободи. Замерехтіла зірниця волі для України, а її перший промінь упав на карпатські гори, на котрих полилась кров молодих українських борців. Зазвеніло знов узброєне слово в обороні України. Проголосили його Українські Січові Стрільці. І цей факт має для української суспільности велике значення, є фактом незвичайної історичної ваги”.

А на кінці своєї знаменитої статті, УСС Теофіль Мелень висловив таку переконливу думку про єдність мазепинської ідеї і стрілецького чину, яку він

закріпив своєю героїською смертю у два місяці пізніше:

„Українська справа жива, бо живе в таборі Українських Січових Стрільців. Їх тяжкі криваві бої є доказом, що традиція збройної боротьби українського народу за незалежність не загинула. **ВОНИ НАВ'ЯЗАЛИ ТУ НИТКУ, ЯКА ПОРВАЛАСЯ ПЕРЕД ДВОМА СТОЛІТТЯМИ В ПОЛТАВСЬКІЙ БИТВІ, І ПОКАЗАЛИСЯ ГІДНИМИ СПАДКОЄМЦЯМИ КОЗАЦЬКИХ ЛИЦАРІВ**”.

Уже в перших ідеологічно-програмових статтях, написаних ще при народинах січово-стрілецької організації перед Першою світовою війною, з початком 1913 року, в першому стрілецькому органі „Відгук” у Львові — проголошено ясно і рішуче мазепинську ідею стрілецького руху. Автор статті „Ціль і завдання молоді” заявляє, що головним завданням і обов'язком тодішньої української молоді є призначитись і зрозуміти: „як добути і зреалізувати думку, леліану в найбільшій непорочності наших душ, окрилену присягою козаків, зложеною 1709 р. Мазепі”.

Так отже, історична присяга козаків, зложена перед полтавським боєм Мазепі: скинути збройною силою московське ярмо накинене Україні підступством і насильством після нещасного переяславського договору — та повернути Україні волю — стала тим ідейним фундаментом, на якому уже при народинах січово-стрілецької організації побудовано її мазепинську ідеологію некомпромісної боротьби проти Москви.

Вслід за тим в тому ж журналі в статті „Напередодні іспиту”, автор змальовуючи неминучість

австро-російського конфлікту, писав: „Ціла наша мартирологія від 1654 р. говорить, що нам від Росії, нині деспотичної, завтра революційної, післязавтра — республіканської, якоїнебудь Росії, не надіятись нічого, бо до нас в рівній мірі відносяться всякі Савенки, Меншікови, Струве і інші. Всякі чорносотенці і поступовці різних відтінків”.

Отсе рішуче відкинення якоїнебудь російської орієнтації, не тільки царсько-деспотичної, але також всякої надії на поступово-демократичні сили російського громадянства — дивує нас своєю далекосяглістю політичної думки та своїм новітнім мазепинським спрямуванням.

А далі писали в тім же журналі стрілецьким: „Мусимо тямити, що гарантією нашого існування, пристановищем нашого повного розвою може бути тільки власна держава! Щоби ж її створити — мусимо бути все готові до бою. Мусимо подбати за власну силу фізичну. Не мир, а війна жде нас”.

Ясно і рішуче піднесено вперше в новітній історії українській, як живу, актуальну і безпосередню мету національно-політичної боротьби — гасло вільної, самостійної української держави. Гарантією нашого національного існування і розвитку може бути тільки власна незалежна держава, яку можна здобути тільки власною силою. Тому треба створити свою фізичну силу, силу мілітарну.

Зауважити належить, що більшість тодішнього політичного проводу вважала повище ідейне спрямування молоді фантастичними мріями, а зокрема спроби організації стрілецьких товариств називала „забавою молоді у військо”.

Наведемо вкінці ще одну тезу із згаданого журналу: „тільки з сильним і дужим числяться. Бо хоч би ти мав право і по твоїй стороні була правда, однак як не підтримаєш свої домагання силою, так вони здадуться нінащо.” Ці думки являються майже повторенням так часто цитованої сьогодні тези гетьмана Мазепи: „Нехай вічна буде слава, що през шаблі маєм права”. Так отже УССтрілецтво перше в нашій новітній історії проголосило і здійснило мазепинську ідею, що збройна сила нації є найкращим аргументом в її боротьбі за волю.

По лінії отсих тез, проголошених молодими основоположниками стрілецького руху з початком 1913 року — йшов увесь дальший його розвиток і організація збройної визвольної боротьби УССтрілецтва. Коли ми говоримо сьогодні про історичне значення збройного чину УСС в історії українського народу — то була це в першій мірі ця нова, революційна, визвольна, мазепинська ідеологія молодої української генерації перед Першою світовою війною. Був це рішучий крок вперед в розвитку української політичної думки. Була це пробоева, некомпромісова програма акції, що започаткувала найновішу добу української історії, добу наших визвольних змагань, що триває по сьогоднішній день.

І тому дивною і незрозумілою являється сьогодні мовчанка української публіцистики про цей переломовий момент нашої історії, в якому мазепинська ідея вперше перестала бути банальною фразою без реального змісту і конкретного пляну її реалізації, а стала дійсним, правдивим мазепинством чину, гідним традиції славних лицарів, що полягли під Полтавою в 1709 р.

Формальним завершенням цієї мазепинської ідеології і зовнішнім її символом стає однострій довоєнних ще Січових Стрільців. Замість романтичних козацьких строїв — УССтрільцтво прийняло та оставило українському народові в спадщині перший однострій українського модерного вояка ХХ століття з його символічною шапкою „мазепинкою”, що зберегла на переді елементи шапки гетьмана І. Мазепи у виді характеристичного вирізу та символізувала мазепинську визвольну ідею. Стрільцька шапка „мазепинка” стала від того часу цінним вкладом в українську державницьку традицію та прийнята була нашим народом як невід’ємний елемент української культури.

Виступ УССтрільцтва в 1914 р. проти Москви був обумовлений і викликаний тим політичним положенням, в якому він найшовся напередодні і в самім моменті вибуху першої світової війни. Під російською займанщиною український нарід був позбавлений елементарних умов життя: волі, просвіти, а навіть права на свій найдорожчий скарб — рідну мову. Заборонено святкувати Шевченківські ювілеї. Закрито усі майже легально існуючі українські товариства. Російська влада побоялась сили українського руху та зросту національної свідомости українських мас. Проти українства поведено пляновий, безоглядний наступ в цілі винищення усіх проявів національного життя, щоб навіть не лишилось імени української нації.

В одному розпорядку російської влади з 1912 р., забороняючому заснування українських товариств, подано м. ін. як мотив заборони: загрозу українського сепаратизму. Там сказано: „За наших часів се-

паратистичний рух почав наново зростати й піддержується головним чином із Австрії, з Галичини. Впливові непримиренних сепаратистів, що перебувають у Львові, треба завдячувати змагання творити товариства, котрі причиняються до відродження українського сепаратистичного руху". Такі розпорядки російської адміністрації рівнялися смертному присудові для українського народу. І не могло бути двох думок, що проти цієї загрози був порятунок тільки в мазепинській ідеї, то є в рішучій боротьбі із своїм смертельним ворогом — Москвою. Нагодою для цього міг бути тільки той воєнний конфлікт, до якого Москва від довшого часу готувалась, щоб знищити останнє, сильне гніздо українського національного руху в Галичині, що загрожувало її великодержавним, імперіялістичним плянам. В плянах російських імперіялістів закріпився смілий намір безоглядної ліквідації, як вони говорили: „небезпечного, мазепинського кодла", що розвелось буйно в Галичині та загрожувало цілості російської імперії. Протиукраїнська російська преса проповідувала думку, що Росія до того часу не зліквідує у себе українського сепаратизму та мазепинської небезпеки, доки поза кордонами буде існувати вічне джерело української ідеї, що буде все оживляти національний спротив українців в Росії та загрожувати імперіяльним плянам російського націоналізму.

Київський орган російських націоналістів „Кієвлянин" писав в листопаді 1911 р.: „Український рух є для Росії більш небезпечний, ніж усі інші національні рухи, взяті разом . . . Мазепинське питання без Росію в саму основу її великодержавности. Мазепинський рух намагається зруйнувати національну,

культурну, політичну єдність руського народу, намагається зруйнувати великодержавність Росії. От де наша найбільша небезпека. Мазепинський рух росте. Мазепинство з своєї галицької бази розлазиться по цілій південній Росії. В Галичині готується небезпечний антируський осередок, полум'я якого може перекинутись по всій Малоросії...”

Із цього видно, що одною з головних причин війни для Росії було бажання захопити Галичину і знищити тут осередок українського національного руху, та здійснити своє історичне завдання „абедіне-ніє под скиптром рускаво царя всех ветвей рускаво народа”. Про цю місію Росії раз-у-раз говорили всі російські націоналісти; їм ходило особливо про Галичину, бо вона була їм більмом в оці, бо в чужій державі вони не могли заборонити українського слова. Вони бачили, що Галичина є Пемонтом України, де розвивається українська література, наука, яка підтримує надії, сподівання українців в Росії на визволення.

І тому у великій історичній хвилині, що настала з вибухом Першої світової війни не могло бути в нікого з українців найменшого сумніву про те, що робити, та за що і проти кого боротися. Одна єдина думка, велика мазепинська ідея, що глибоко вкоренилася в душах мільйонів свідомих українців, з непереможною силою диктувала всьому українському народові під обома займанщинами єдине бойове гасло: „До боротьби проти історичного ворога України, проти Росії, за розбиття московської імперії, за визволення поневоленого українського народу з московської неволі, за вільну самостійну українську державу”. Як виразники думок і домагань українсь-

кого народу у вільнім світі, проголосили з початком серпня 1914 р. провідні політичні і військові центральні свої маніфести до українського народу та до усього культурного світу, в яких з'ясовано українську визвольну, державницьку програму дії та візвано український народ до рішучої, некомпромісної боротьби проти Росії.

Головна Українська Рада заявила в своїм маніфесті:

„Війни хоче цар російський, самодержавний володар імперії, яка є історичним ворогом України. Царі російські зломали Переяславський договір і поневолили вільну Україну... Коли Росія хоче війну, то говорить з неї та ненависть, яка червоною ниткою тягнеться через усю історію цієї імперії, що з московського князівства, загарбуючи все нові землі, поневолюючи народи — розрослася в кольос, який від ряду літ загрожує європейському мирови і загальнолюдському поступові, культурі і життю народів. Історичний ворог України не може спокійно дивитися, що не весь український народ стогне поневолений під його пануванням, що існує частина української землі, де він може жити своїм національним життям. І тому наша дорога ясна. До бою за здійснення ідеалу, який в теперішню хвилю з'єднує усе українське громадянство. Хай на руїнах царської імперії — зійде сонце вільної України!”

Союз Визволення України в своєму маніфесті заявив, що „об'єктивна історична konieczність вимагає, щоб між західньою Європою а Московщиною повстала самостійна українська держава... вірячи в розбиття Росії, вірять українці і в те, що на руїнах російської імперії, цієї тюрми народів, встане ВІЛЬ-

НА САМОСТІЙНА УКРАЇНА". Рівночасно видано заклик до громадської думки Європи, в якому з'ясовано небезпеку варварського всемоковства для європейської культури, свободи і демократії.

А Українська Боева Управа, закликаючи українську молодь ставати в ряди добровольчої військової формації Українських Січових Стрільців, голосила: „До зброї! З оружжям в руці зміримося з відвічним нашим ворогом, з царизмом!" Був це заклик нашого політичного проводу, що не дивися уже на організацію власної збройної сили, як на дитячу забавку і фантастичні мрії, а як невідхильний обов'язок нації зброєю протиставитись проти походу російського царату на ліквідацію „мазепинського гнізда" та збройною акцією визволити братів українців з московських кайдан.

І зібралась у Львові і в Стрию велика багатотисячна громада стрілецької молоді на заклик нашого єдиного політичного проводу, яка вирушила на місце великої історичної збірки із своїх батьківських хат добровільно, без особливої спонуки і агітації, ведена стихійною силою свого глибокого національного почуття, із радісним і гордим одушевленням, під кличем боротьби за державну незалежність, до боротьби проти історичного ворога України. Так повсталася військова формація Українських Січових Стрільців, як збройна сила українського народу, з якою він із бойовим мазепинським гаслом „Розгром Росії, воля Україні!" вступив у Першу світову війну.

Не засвоївши ще достаточного основ воєнного ремесла вирушили перші стрілецькі сотні на карпатський фронт, де вони вже при кінці вересня 1914 р. прийняли бойове хрещення під Сянками і Нижніми

Верецькими, стримуючи до останніх можливостей московську навалу, що залляла уже цілу Галичину. Пішли в перший бій побіч найбільших і найкращих армій світу, вони, непрофесійні вояки, невишколювані літами в казармах. Були перші вбиті і ранені. Вперше від бою під Полтавою пролилась на історичнім побоевищі світу — українська кров за Україну. Пролилась кров перших українських вояків новітньої історії України — не за кого іншого, і не за що інше, а тільки і єдино за Україну.

І в цьому лежить історичне першенство Українського Січового Стрілецтва, що є його безспірною признакою та особливістю. В перших боях УСС проти заливу московської орди, в глибині карпатських гір — нав'язано перервану в 1709 р. нитку української боротьби проти Московщини. В моменті коли ім'я України було викреслене з пам'яті світу, із соток стрілецьких крісів залунало та понеслось далеко по широкому світі бойове слово в обороні України, яке проголосили Українські Січові Стрільці. Відродилась лицарська традиція України. Свіжі могили УССтрільців, що на них поставлено хрести з прізвищами героїв та із новими, гордими написами: „Впав за волю України” — стали неоспорним доказом нашого права на вільне, незалежне життя, збагатили нашу націю найкращими цінностями та започаткували героїчний похід українського народу до волі, який триває по сьогоднішній день.

Карпатська воєнна кампанія УСС-ів, була періодом їх вояцької практики. Як блискучо вона випала! УСС-і доказали, що українці без чужої принуки й помочі, а тільки опираючись на довір'ю до себе — можуть створити власні боеві цінності, здобуті власними трудами, та власними жертвами. Тяжка карпат-

ська зима була пробою їх фізичної і духової витривалости та сильної віри у їх мазепинську ідею. Вони так писали на весну 1915 р.: „Ми не тільки жовніри, але і будучі горожани Вільної Самостійної України . . . Ми знаємо за що ідемо на труди і бої, за що лишаємо могили за собою. Ідея, що їй у жертву кров пролита і життя віддано, ніколи не вмирає і з історичною ко-нечністю мусить побідити . . .” З тою глибокою вірою пішло УССтрілецтво в три тижні пізніше в свій найбільший карпатський, чотироденний переможний бій на горі Маківці. Маківка стала символом перемоги великої ідеї. Серед загального упадку духа і зневіри, стрілецький чин на Маківці був завершенням зусиль і трудів УССтрілецтва до наміченої мети — самостійної України. Дух віри і перемоги вступив в українську суспільність. Проламано остаточно це забороло духового рабства українців, що корінилося ще у їх власних душах. Думка про боротьбу за власну державність — набрала тіла. А український політичний і військовий провід, що заступав нам тоді нашу державну владу, так оцінив стрілецький бій на Маківці: „Зі запалом і саможертвою Ви пішли проти ворога, що неволить мільйони українського народу, що хоче цей нарід стерти з лиця землі. Ви пішли, щоб у кривавій боротьбі принести Україні волю. У Вас віджили давно минулі дні слави українського народу, через Вас повернули часи визвольних воєн України. У Вас воскрес дух Хмельницьких, Мазепів . . . Маківка — це Ваш стрілецький Маратон, охоронний вал проти московської навали . . . З костей і крові, з ран і терпіння стрілецького виростає нова Україна — Україна діла і боротьби! Своїми воєнними подвигами Ви воскресили власну минувшину української зброї, Ви стали основниками нової доби історії України, в якій Укра-

їна повертає на давній шлях збройної боротьби за свою самостійність". А стрілецький поет Олесь Бабій, присвячуючи борцям, що впали на Маківці, свій вірш, тими словами зобразив силу мазепинського духа УС-Стрільців, що ставили чоло московським полкам в бою на Маківці:

*„Верхів'я гір, верхів'я слави.
Шумить, шумить, шепоче ліс:
По битві на полях Полтави
Тут вперше український кріс
Спиняв московських полгиц лави,
І вперше по літах недолі
Слова упали тут стрільцєві:
„Ми не поклонимося царєві!
Ми прагнем волі!”*

А коли після переможного бою на Маківці розпочавсь радісний похід УССтрільцтва вперед на Дністер і Поділля, тоді наш незабутній товариш, підхорунжий Микола Опока, зобразив тодішні горді думки, почування і мрії всього УССтрільцтва в прекрасній поетичній картині, в якій звертався до рідної природи м. ін. з таким зазивом: „Гей, пташко-щебетушко, розспівай, рознеси, розповідж по всіх усядах, по цілій соборній Україні, що зі сніжно-білих верхів Карпат ступає гордо жовнір України з розмаяним синьо-жовтим прапором, опоясаний криваво малиновою лентою, з гремучою трубою та трубить-кличе всіх у бій за волю, щастя і життя!”

Із Карпат, через Дністер, Золоту Липу і Стрипу, Семиківці і Лисоню рушив стрілецький похід серед кривавих боїв, перемог і невдач, вперед до своєї мети, до золотоверхого Києва. Гордо несли усе та високо український бойовий, мазепинський прапор. У свідомо-

сті виконаного обов'язку застромив його на ратуші княжого города Галича, сот. Дмитро Вітовський. А наш політичний провід в річницю збройного виступу УСС на поле бою пригадував їм мету і програму їхньої боротьби. Він писав в осені 1915 р.: Стрільці! Ви боретесь за Волю України й тому у Ваших рядах не тільки серце народу, але й його політична думка, спадщина по великім гетьмані Мазепі! Спадщину, що довго лежала не перейнята, Ви взяли в свої молоді, але тверді руки, бо волю України добуваєте кров'ю і залізом!"

А в цьому мазепинському поході УСС Стрільцтва супроводила його слава, бадьора, боєва стрілецька пісня, яка була джерелом його одушевлення та віри в перемогу. Вона була тим щоденно із глибини тисяч юнацьких душ проголошуваним гаслом боєборьби за визволення України та голосно маніфестувати боротьбу українського народу з Московією. І тому в найкращій і найпопулярнішій стрілецькій пісні „Гей у лузі червона калина”, поставлено виразно основну програму і мету стрілецького походу: визволення України із московської неволі. Цю програмову тезу сформулював в цій пісні наш незабутній друг і товариш поручник Григор Трух. Інша бойова стрілецька пісня нав'язує свій зміст до величної традиції боротьби козацької України за волю і в ній ми співали, що могутній дух Мазепи благословить УСС Стрільців, які йдуть до бою проти Москви.

Пригадуємо собі також добре цей прекрасний малюнок нашого мистця Куриласа, що був уміщений на обкладинці нашого першого Стрілецького Календаря в 1917 р., а який зображував стрілецьку розстрільну, що йде до наступу — а над нею у виді духа видніла постать гетьмана Івана Мазепи.

А коли в рік пізніше, ласкава доля дозволила полоненим УССтрільцям і іншим нашим воякам створити у визволеній столиці України — Києві, свою нову формацію: Січових Стрільців, то щойно тут серед ворожого московського оточення Січове Стрілецтво стало символом і репрезентантом некомпромісного мазепинства. Золоті ініціали „СС” на одностроях київських Січових Стрільців викликали глибоку до них ненависть з боку московських великодержавників усіх мастей. Січові Стрільці були головною опорою української влади в її збройній боротьбі проти Москви.

Мазепинська визвольна ідея, яка зродила Стрілецький чин — живе посьогодні. Вона не загинула, вона діє ще далі своєю давньою силою, вона ще жива та жде на своє здійснення. Українське Січове Стрілецтво — це не пройдений етап. Це не тільки минулий світлий спомин про його бойові діла. Це не тільки його багата і славна традиція, але також посьогодні ще діюча і жива актуальна проблематика. Основні елементи стрілецької ідеології не втратили своєї актуальності, а навпаки, закріплені і збагачені досвідом довголітньої жертвенної праці і тяжкої боротьби, виступають сьогодні ще виразніше, як програма дії сучасного українства.

Український народ по сьогоднішній день перебуває в тяжкій неволі, під жорстоким гнетом і терором московської тиранії. Україна — як і в 1914 р. — остає частиною російської імперії. І ті самі бойові гасла: „До боротьби проти історичного ворога України, проти Росії! За розбиття московської імперії! За визволення поневоленого українського народу! За вільну самостійну українську державу!”, що їх підняв в 1914 році український народ устами свого соборного українського проводу, та за здійснення яких роз-

почали УССтрільці збройну боротьбу, — ті самі гасла і сьогодні є єдиним всеобіймаючим програмовим кличем усього свідомого українства по обох боках залізної заслони. Той самий клич спрямовує сьогодні думки та всі зусилля українського народу, до тої самої мети, яка присвічувала УСС в 1914 році.

Провідною ідеєю нашого зриву в 1914 р. була теза, що весь успіх нашої боротьби залежить у головній мірі від *нашої власної сили*. Це була основна ідея УССтрільцтва, яка впливала з віри в наш народ. Вона жива і сьогодні. Незалежну державу треба здобувати власними силами, власною працею і власними жертвами. Чужа поміч усе непевна, змінлива, а часто і зрадлива. Від нікого не можна очікувати та сподіватися навіть обіцяної гарантії. Вперед мусимо самі проявити свою силу та доказати рацію свого життя і своєї мети, та щойно опісля шукати союзників і сподіватися помочі від них.

З принципом власних сил є зв'язана *ідея національної єдності*, переведена в життя Стрільцтвом та його політичним проводом. Тому 45 років доконалась стихійна єдність усього організованого українства, усіх політичних партій і організацій, без огляду на їх програми, світоглядів і релігійні різниці. Протягом одного тільки дня, після короткої наради зорганізовано в тому переломовому історичному моменті, єдиний керуючий український політичний центр. Не було ніяких групових амбіцій, ані боротьби за першенство. Усі стали рівні перед небезпекою заглади нації. Прийнято засаду паритету. Взаємна терпимість, лояльність, та глибоке патріотичне зрозуміння спільного національного ідеалу — були тою силою, що об'єднала усіх. Усі знали, що нарід, який хоче перемогти у тій тяжкій хвилі, мусить мати одну думку й во-

лю. Могутній клич єдності пролунав тоді по українській землі. Увесь об'єднаний народ станув під бойовим мазепинським прапором для боротьби з Москвою. Наказ Мазепи: тягнути за один гуж, був здійснений. Була це незабутня, радісна хвилина у тій грізній добі. — Сучасне розбиття і роздріблення сил українського громадянства й політичного життя, взаємне недовір'я та неузасаднені і штучні внутрішні антагонізми — висувають сьогодні цю ідею, як дуже відповідальне питання української еміграції.

Найсильнішим, могутнім моральним мотивом Стрілецького визвольного чину — була віра УССтрільців у їх ідею та перемогу.

Глибока віра УССтрільців в перемогу їх основної ідеї — у визволення України і її щасливе майбутнє, виросла з їх патріотизму, гарячої любови до батьківщини та бажання бачити її вільною. Вони вірили в успіх своїх тяжких зусиль і ця віра давала їм силу переносити всі удари долі. Вона закривала їх до жертвенної праці і до героїських подвигів. Неспожита віра в ідею була джерелом їх одушевлення та перемоги на Маківці, Лисоні, під Вовчухами, в Києві та під Мотовилівкою. Вони вірили, що ідея, що їй в жертву кров пролита, ніколи не вмірає і з історичною коначністю мусить перемогти.

Українські Січові Стрільці ввели Україну в нову добу її історії. Вони промостили шлях для дальшої збройної боротьби українського народу за визволення і власну державність. Вони її погали і підготували. Цю історичну роль Українського Січового Стрілецтва зобразив прекрасно наш політичний провідник, сл. п. д-р Володимир Старосольський у своїй святочній промові у Львові в 1934 році з нагоди 20-ліття, де він сказав: „Прийшли після виходу в поле

УССтрільців речі і події великі, що закривають собою почин УССтрільців, що виорали в свідомості і відчужанні українського народу борозди куди глибші. Але одне є певне: Українські Січові Стрільці були початком лявіни. Хоч лявіна яка велика, хоч її маса куди більша від малої тільки жмінки, з якої вона почалася — проте, оця жмінка, про що слід завжди тямити, була *погатком лявіни*. Та цього не забудеться і тоді, коли згине в сірій мряці слід по журавлях . . .”

Коли влітку 1915 року сотня Вітовського відпочивала після переможного бою під старинними мурами княжого *замку Галига*, тоді Українське Січове Стрільцтво устами одного зі своїх найкращих представників, славного четаря Івана Балюка, який згинув ще того ж року героїською смертю в приступі на московські окопи під Заваловом — висловило вже тоді свою знаменну думку про історичне значення збройного виступу УСС в новітній історії українського народу.

Четар Іван Балюк писав тоді в своєму листі з фронту:

„Тихо було між нами. А в тій тиші чули ми, як щось незломне, мов залізо і граніт пронизує ряди наші, як лучить нас з тим давнім, що тут дримає, як концентрується, велика, елементарна сила, що вже перейшла Рубікон, сказала в нас своє перше слово і вже ломить, вже прориває собі дорогу. Ми чули, що ми мов щілина, через яку прорвалася перша струя тієї енергії, яка за віки назбиралася і незадовго прорветься щілиною, мов розбурхане море, і ніхто не покладе їй — ні заборони, ні стриму . . .”

І та сила, та енергія української національної стихії, що прорвалася тією щілиною, яку прорубали Українські Січові Стрільці, ця чудова візія нашого

незабутнього товариша Балюка, двигнулася розбурханим морем в українській революції та величавим і несподіваним розмахом у наших визвольних змаганнях.

Із нестримною історичною кінченістю вона прямує до тієї ж мети, яка стояла перед першою сотнею Українських Січових Стрільців в дні її вимаршу в поле: до розбиття московської імперії, до *самостійної, вільної, щасливої України!*

Іван Поритко

БРАТСТВО

УКРАЇНСЬКИХ

СІЧОВИХ

СТРІЛЬЦІВ

В 60-різзя УСС

Безпосередньо після збройної боротьби і ліквідації українських формацій, Українські Січові Стрільці (УСС) не заломлюються, а активно включаються в нові методи визвольних змагань. Вони стають провідними членами підпільної Української Військової Організації (УВО) — Андрій Мельник, Роман Сушко, Дмитро Паліїв, Богдан Гнатевич, Осип Навроцький і ін. — не називаємо тих, що живуть на рідних землях. УСС-і входять у всі ділянки громадської праці — даючи там творчу ініціативу у відзисканні втраченого.

УСС-і першими є між організаторами відбудови господарського життя що, як засіб дальшої боротьби за збереження української незалежності, вибрали саме економічно-господарську ділянку, яка в той час єдина підходила для легальної діяльності, для самооборони не тільки господарської, але й взагалі національної. В праці Т-ва „Сільський Господар” відзначилися: д-р Богдан Гнатевич, Мирон Луцький і багатьох агрономів як Михайло Девосир і другі. У всіх видах української кооперації працювали УСС: інж. Михай-

ло Хроновят, д-р Осип Котик-Степанович, інж. Роман Вітковицький (Львів), М. Берлад, Богдан Яхно (Коломия), Роман Харамбура (Яворів), Микола Хархаліс (Бучач), Н. Пашкевич (Копичинці), Дмитро Вирста, Дмитро Хоптяк, Іван Поритко (Рогатин), Антін Артимович (Перемишль), Н. Рубчак (Калуш), Юрій Шепарович (Сокаль), Евстахій Гомотюк (Борщів), Антін Маланяк (Радехів) і багатьох других.

В культурно-виховній діяльності працювали УСС: Михайло Галущинський, д-р Никифор Гірняк, Северин Левицький, Микола Угрин-Безгрішний, Олена Степанів-Дашкевич, Василь Ратич, д-р Лука Луців, Андрій Букета, Олег Калитовський, Стефан Глушко, Іван Вербяний, Іван Баран, Ярослав Барнич, д-р Петро Біланюк, Іван Білоус, д-р Юліян Васиян, Микола Величко, д-р Ілля Витанович, д-р Володимир Калина, Мирон Дольницький, Мирон Заклинський, д-р Сава Никифоряк, Роман Чубатий, Іван Недільський, Василь Кривоус, Іван Мурин і багато інших. Вони своєю працею в значній мірі причинилися до національного виховання нашої молоді. — УСС-і організують і проводять молодечими організаціями — „Пласт”, „Камеляри”, „Луг” — проф. Северин Левицький (Сірий Лев), д-р Роман Дашкевич. У відновлюванні та упорядкуванні політичного життя на західних землях України беруть також участь УСС-і, вони є провідними членами в усіх наших політичних партіях: Михайло Галущинський, д-р Стефан Витвицький, Дмитро Паліїв, Осип Навроцький, Михайло Матчак, інж. Богдан Білінський, д-р Стефан Навроцький, д-р Стефан Ріпецький, Карло Коберський, Стефан Волинець, д-р Франц Свістель, багатьох з них були вибраними сенаторами і послами до варшавського союму.

Та найбільше уваги УСС-і присвятили плеканню вояцько - визвольної традиції, на якій виховувалася українська молодь. Для цього засновано видавничу кооперативу „Червона Калина”, і це треба уважати найбільшою заслугою живучих УСС-ів, бо це видавництво своїми виданнями охопило і всебічно насвітлювало чин і дії УССтрілецтва і їх, як цінну визвольну традицію, передало всьому українському народові. Цією традицією особливо перенялася українська молодь, що далі її із запалом плекала. До проводу цього видавництва входили УСС-і: д-р Стефан Шухевич, Осип Навроцький, Лев Лепкий, Петро Постолук, Роман Купчинський, д-р Богдан Гнатевич, Михайло Матчак, Петро Пасіка, д-р Володимир Щуровський, Іван Тиктор. — Великі й успішні висліди праці досягнули УСС-і на публіцистичному, літературному і видавничому полі, як журналісти, письменники, композитори, малярі, театральні артисти і видавці: Бабюк-Ірчан Андрій, Барнич Ярослав, Бобинський Василь, Буцманюк Юліян, Волинець Стефан, д-р Витанович Ілля, Гайворонський Михайло, д-р Гірняк Никифор, д-р Гнатевич Богдан, Голубець Микола, Гриневич Ярослав, Гец Лев, д-р Калина Володимир, Кігічак Андрій, Козак Едвард, Кучабський Василь, Купчинський Роман, Левицький-Софронів Василь, Лепкий Лев, д-р Луців Лука, Матчак Михайло, д-р Мишуга Лука, д-р Назарук Осип, Погорецький Михайло, д-р Ріпецький Стефан, д-р Старосольський Володимир, Островерха Михайло, д-р Шухевич Стефан, Чиж Ярослав, Угрин-Безгрішний Микола, Савчин Михайло, Заклинський Мирон, Залуцький Василь, Гірняк Осип, Крижанівський Богдан, Іванець Іван, Крайківський Микола, Сорохтей Осип, Якимів Євген, Лісевич Лука, Лотоцький Антін, Гриць Микитей, й ін.

Найбільше в тому заслужилося велике наше видавництво у Львові „Українська Преса”, основане і проваджене УСС Іваном Тиктором, яке видавало кілька масово поширюваних часописів і багато корисних книжок національно-виховного змісту. В тім видавництві працювали майже самі УСС — Дмитро Паліїв, Петро Постолюк, д-р Володимир Калина, Лев Чубатий, Стефан Волинець, Петро Сагайдачний, М. Кухтин, Павло Федішин, Петро Милянєвський й ін. — Теж основане і проваджене видавництво УСС Дмитром Палієвим сповняло корисне завдання, видаючи дві поширені газети.

В скріплюванні національно-громадського життя, а зокрема в розбудові кооперативних організацій брали чинну участь кол. УСС-селяни, як Микола Дронь, Осип Фернега, Йосиф Гаврилів, Остап Маланчин, Михайло Шеремета, Дмитро Ромах, Михайло Стек, Іван Василик, Петро Войчишин, Захар Федоренко, Іван Кузич, Андрій Кузик, Іван Маслій, Іван Цимбалістий й інші.

Теж і кількадесят священників кол. УСС-ів своєю активністю причинилися до національного виховання, головно нашої молоді — о. канц. Василь Белей, о. Микола Вояковський, о. Василь Джиджора, о. Юліян Фацієвич, о. Василь Головінський, о. Стефан Городецький, о. Стефан Кіржецький, о. Микола Куницький, о. Л. Ліщинський, о. А. Пшепюрський, о. Зенон Чайківський, о. Іван Червінський, о. Анатоль Базилевич, о. Ярослав Теодорович, о. Богдан Ковальський, о. Володимир Ковальський, о. Василь Танчак, о. Степан Хабурський, о. Євген Кушлик, о. Михайло Кравчук, о. В. Соломка, о. Макарій Каровець ЧСВВ, о. Андрій (Григорій) Трух ЧСВВ, о. Осип Чайківський, о. М. Марків, о. М. Благий, о. І. Зрада, о. В. Рабій й інші.

Між провідними громадськими діячами знаходимо професіоналістів кол. УСС-ів-лікарів: д-ра Володимира Білозора, д-ра Романа Гаванського, д-ра Петра Онуфрика, д-ра Івана Подюка, д-ра Володимира Щуровського, д-р Володимир Свідерський, д-р Мирон Нижанковський, д-р Н. Гілецький, д-р Володимир Ганківський, д-р Петро Гарасимів, д-р Ярослав Солтикевич, д-р Дмитро Капітан й багато інших. Теж і кол. УСС адвокати брали живу участь в громадським житті — д-р Стефан Булак, д-р Осип Когут, д-р Осип Левицький, д-р Стефан Ріпецький, д-р Володимир Старосольський, д-р Роман Шекірик, д-р Стефан Шухевич, д-р Степан Витвицький, д-р Володимир Гриневич, мгр Ярослав Гриневич, д-р Григорій Стецюк, мгр Семен Лісовець, мгр Михайло Гузар, д-р Франц Свістель, д-р Володимир Мурович, д-р Іван Турянський, д-р Степан Ванчицький, д-р Іван Романків, д-р Юліян Рабій, д-р Михайло Волошин, д-р Євген Щуровський, д-р Степан Навроцький, д-р Юліян Налісник і багатьох других.

Серед УСС-ів все нуртувала думка про створення своєї ветеранської організації, яка давала б можливості об'єднати їх в одну громаду та координувати всю їхню діяльність. Та, на жаль, в окупованих поляках західніх українських землях не було можливості організувати своєї організації. Польська поліція пильно стежила за кожним УСС-ом, що проявляв громадську діяльність та дбала, щоб кол. українські воюки громадно не збиралися.

Все ж таки у Львові вдалося зорганізувати за статутом „Касинове” товариство „Молода Громада”, якого членами були кол. наші воюки і фактично було законспірованим комбатантським Т-вом і там мали змогу львівські УСС групами сходитися. В проводі

„Молодої Громади” постійно були УСС: Микола Бонковський, Роман Купчинський, Лев Лепкий, Осип Навроцький, Петро Постолюк, Андрій Мельник, Любомир Макарушка. В 1934 р. по прилюднім концерті відомого тенора УСС-а Михайла Голинського вдалося навіть під заслоною комерсу для нього — відбути 3'їзд УСС-ів, на який прибуло з краю понад 200 УСС.

Щойно після Другої світової війни, коли значна частина УСС-ів опинилася в Західній Європі, мали нагоду організувати своє товариство, що мало на меті перевести реєстр-статистику нашого стрілецтва, згуртувати їх в одну сім'ю та скоординовано повести організаційну діяльність внаслідок та назовні. Справа ставала актуальною й конечною не тільки тому, що саме по трьох десятках років можна було свобідно згуртувати себе, але теж і тому, що в нашому громадському житті на еміграції настав нелад, який вимагав такої організації, яка, маючи незаперечну моральну базу, була б одним із порядкуючих чинників серед роз'єдного громадянства та причинялася б до знищення деструктивного самопоборювання. Серед стрілецтва завжди царив дух єдності, мимо політично-партійних розходжень — їх девізою завжди є: „Добро Батьківщини найвище право”. Серед буденних турбот нашого скитальського життя та серед загального роз'єднання еміграційного громадянства, УСС-і поодинокі продовжували свою працю по лінії стрілецьких ідеалів, стараючися притаманною жертвенністю та досвідом бути завжди позиточними громадянами.

Як тільки прийшла можливість організуватися — в літі 1947 р. оформився перший гурток УСС в Берхтесгадені (Німеччина), який видав заклик до всіх УСС-ів у вільному світі, перевів реєстрацію, підготував і перевів перший 3'їзд УСС в лютому 1948 р. на

оселі українських скитальців в Регенсбургу (Баварія). По трьох десятках років Усусуська зустріч була незвичайно сердечна. Вони розійшлися з поля бою ще юними, а стрінулися сивоволосими або безволосими вже старшими. Не диво, що дехто не пізнав свого близького друга з вояцьких часів.

З'їзд УСС, по обговоренні організаційних справ постановив оформитися в „Союз Українських Січових Стрільців”, що ним мало відновитися давнє товариство „Український Січовий Союз”, основане в 1912 р. у Львові. Вибрано тоді Головну Раду з д-ром Никифоров Гірняком, головою, Іваном Поритком, заст. голови і Михайлом Островерхою, секретарем та членами Романом Купчинським, Левом Лепким, Осипом Навроцьким, Петром Постолюком і Осипом Бандерою. З'їзд однодушно постановив, що головним завданням УСС є плекання історичної традиції УСС-ів — ідеал української державности і тому підпорядкувати всі діяння УСС.

В обличчі внутрішнього розбиття нашої спільноти З'їзд рішив звернутися до провідних громадських чинників із вимогою — об'єднатися до позитивної праці в користь обездоленої Батьківщини.

За короткий час Головна Рада УСС-ів виявила живу і рухливу діяльність. Нав'язано зв'язки з УСС-ми в ЗСА і Канаді. Приступлено до збирання і забезпечення пам'яток з визвольної боротьби. Підготовано видання монографічного збірника першого стягу УСС-ів, що відновив традицію українського війська та інших видань з недавнього минулого. Задля фізичного збереження, пороблено заходи — поселити УСС-ів з родинами по можности одною громадою за океаном.

Весною 1948 р. згуртовано УСС-ів 209 в Станицях в Авґзбурзі, Берхтесгадені, Байройті, Ганновері, Міттенвальді, Мюнхені і Регенсбурзі та в Зальцбурзі.

Братство УСС у своїй праці все ж таки найбільше уваги присвятило проблемі утривалення культу стрілецьких традицій серед нашої молоді. З огляду на те, що вся наша мемуаристика із визвольної боротьби, друкована перед 2-ою світовою війною, на якій виховувалась молодь 20-30 років, пропала під час воєнної хуртовини 1939-1945 рр., Головна Рада УСС вже тоді старалася відновити видавництво „Червона Калина”, яке серед нових обставин продовжувало б видавання виховної літератури для нашої молоді. Головна Рада увійшла у зв'язки з Проводом Пластового Уладу в Німеччині й запропонувала зустріч пластової молоді з УСС-ми в часі 2-го З'їзду УСС, назначеного в часі Зелених Свят в днях 19 і 20 червня 1948 р. Виходилось при цьому з того, що в часі організованя УСС-ів в 1914 р. Пласт дав все своє здібне до зброї юнацтво разом із виховниками, та що пластуни в рядах УСС-ів, як старшини чи стрільці були не тільки зразковими вояками, але й співтворцями новітньої ідеології українського вояка.

Провід Пласту пішов на запропоновану співпрацю з УСС-ми та доручив своєму юнацтву приготуватися до акту перебрання стрілецьких традицій. До акту перебрання назначено 5-ий Юнацький Курінь ім. Федора Черника, що мав перебрати традиції УСС-ів символічно для всієї української молоді, себто й незорганізованої в Пласті. На З'їзд УСС-ів запрошено СУМ, як представників нашої позапластової молоді.

У частих зустрічах з українською молоддю у скитальських таборах, де були наші Станиці, УСС-і вияснювали гасла стрілецької ідеології, яка формува-

лася серед реву гармат воєнних років 1914-1920 рр. і яка стала пізніше для всіх УСС-ів дороговказом у мирній громадській праці по війні. Таким чином УСС бажали зберегти нашу молодь перед крикливим тоді „патріотизмом”, самозакоханістю, духовим примітивізмом та вузьким партійництвом, які в той час затроювали чисті душі нашої молоді. Одночасно УСС-і намагалися заставити нашу молодь працювати над собою і солідно підготовлятися до важких відповідальних обов'язків у майбутньому житті.

2-ий З'їзд змінив назву зі Союзу на Братство та станув на становищі, що УСС тепер не є вояками, а громадянами, отже й організація УСС не є військова а громадська. В громадському житті УСС повинні, як колись, зберігати давні стрілецькі чесноти. Перш всього УСС повинні працювати чесно, з посвятою, до брата по крові відноситися по лицарськи й з виrozumінням. З'їзд поставив вимогу до УСС-ів, щоб в громадське життя вносили духа єдності та братолюбія.

Не в'яжучи нікого одною політично-партійною ідеологією, З'їзд вимагав від УСС-ів в своїй політичній організації — поборювати прояви нетерпимости. З'їзд гостро засудив титуломанію серед нашого кол. вояцтва, зокрема, всупереч принципіві, шанованому в усьому світові, підвищуванні до вищих військових ступнів кол. членів тепер неіснуючої армії.

Таке саме становище у тих справах зайняли кол. старшини УГА і Братство кол. Вояків І УД УНА. В дальшому З'їзд зайняв позитивне становище до нашої І УД УНА. Ця справа виринула з уваги на негативне становище до цієї нашої військової формації з боку деяких громадських кіл. УСС-і від самого початку формування І УД дивилися на неї так само, як на свій легіон із 1914 р., а кров її вояків, пролиту під

Бродами і на інших полях боїв, уважали так же само дорогою для України, як жертву крові УСС-ів в 1914-1920 рр. У 1 Дивізії УНА були теж УСС і їх сини. Для УСС-ів не мало ніякого значіння те, як ставляться чужі чинники до наших вояків-дивізійників. З'їзд тоді вирішив щиро привітати вояків І УД УНА, як своїх молодших товаришів по зброї. На жаль, не могла відбутися за наміченим пляном зустріч УСС-ів із нашою молоддю, бо непогода унеможливила влаштувати це свято перебрання стрілецьких традицій на спортивному майдані, а уладжено цю зустріч за скороченою програмою у залі.

В другій половині 1948 року почався масовий виїзд нашої еміграції за океан. За старанням еміграційного реферату Братства, виїжджали також УСС-і. В ЗСА утворено представництво Братства УСС-ів під проводом Ів. Поритка, якому у великій мірі вдалося довести до злиття ветеранських організацій в ОБВУА, в склад якого увійшли: Українська Стрілецька Громада, Братство УСС та кол. члени європейських СУВ і ОУК, при чому Братство затримало характер автономної частини в ОБВУА.

Окремої політичної діяльності наше Братство не розгортало, тільки в 1948 році УСС-і у своїй постанові на першому своєму З'їзді звернулися з гарячим закликом до української політичної еміграції спрямувати всі сили і засоби, як це було під час нашого першого зриву до волі — на об'єднання нашої спільноти на скитанні й твердо обстоювати внутрішнє замирення і правопорядок у нашому збірному житті. В об'єднанні вбачали найпевніший шлях до здійснення найвищої нашої національної мети, тому з радістю УСС-і вітали тоді дозріваючу консолідацію всіх наших політичних

середовищ докола екзильного Державного Центру УНР.

Братство УСС тісно співпрацює в ОБВУА і з іншими українськими ветеранськими організаціями — з Братством кол. Вояків І УД УНА і Об'єднанням і Товариством кол. В. УПА — успішно причинялося до розбудови Суспільної Служби Комбатантів, де в Управі ССК на 7-ох членів працюють трьох УСС-ів — І. Данківський, Стефан Конрад та І. Поритко. ССК від свого зорганізування в 1953 р. зібрала і розділила найбільше потребуючим нашим воєнним інвалідам і немічним кол. воякам понад 220 тисяч доларів в Європі, ЗСА, Півд. Америці а навіть на рідних землях.

По лінії загально-українських ветеранських інтересів Братство УСС теж активно причиняється до розбудови і поширення одинокого військового журналу „Вісті Комбатанта”, в якому пропагується ідеали української збройної боротьби для зацплення їх нашої молоді.

Одначе видавнича діяльність Б-ва УСС-ів дуже скромна, вона зумовлена важкими скитальськими обставинами. В 1948 році накладом відновленої „Червоної Калини” видано марки Маківських боїв, одноднівку „Зустріч” з приводу 2-го З'їзду УСС, зі статтями отамана Никифора Гірняка, Івана Поритка, Михайла Островерхи, Романа Купчинського (вірш), Миколи Угриня-Безгрішного і Ярослава Гриневича, а з приводу тоді 30-ліття Листопадового Чину книжку Володимира Дорошенка „Листопадкові Дні” та різні жетони і наліпки. — В ЗСА видавництво „Червона Калина” при видатній співпраці членів Б-ва видало з нагоди 700-річчя Львова, за редакцією Лева Лепкого, збірник „Наш Львів”. В 40-річчя УСС в 1954 р. видано книжку д-ра Степана Ріпецького „Українське Січове

Стрілецьтво”, а в 1965 р. на завершення святкування Золотого Ювілею УСС-ів 1-ий том „За Волю України”, чим частинно виповнено прогалину, яка поста-ла під час 2-ої світової війни, коли знищено всі пре-цінні видання „Червоної Калини” на рідних землях.

Відзначаючи 60-річчя Братство УСС-ів, щоб за-кріпити визвольну ідею Українського Січового Стрі-лецьтва, підготовляє видання більшого збірника 2-го тому „За Волю України”, використовуючи пребагаті матеріяли зі свого архіву, який появиться при кінці святкування 60-річчя УСС.

Не можна не підчеркнути, що УСС-і не тільки громадсько успішно діяли на рідних землях, але і на чужині, зокрема в Канаді Українська Стрілецька Гро-мада дала почин до організованого життя, творячи ОУН, різні видавництва, часописи, а в тім „Новий Шлях”. В ЗСА у великій мірі причинилися до розбу-дови важних організацій і установ УСС-і — Дмитро Галичин, д-р Лука Мишуга — Український Народний Союз, щоденник „Свобода”, а Антін Батюк — Укра-їнський Робітничий Союз з її органом „Народна Во-ля”, а разом — Українська Стрілецька Громада, яка в часі свого найвищого розвитку нараховувала всього 129 членів. Це була ветеранська громада, про-те вона під проводом кол. УСС-ів користувалась в то-дішньому американсько-українському житті великим авторитетом, проявляла теж чималу активність, бо за короткий час зібрала на допомогу українським воєн-ним інвалідам 44,500.00 дол. та дальших 31,850 дол. вислано на купно Дому Українського Інваліда у Львові. Члени Української Стрілецької Громади ком-позитор Михайло Гайворонський і мистець - маляр Іван Кучмак своїми мистецькими творами не тільки популяризували традицію нашої визвольної бороть-

би, але причинялися у значній мірі до оживлення праці УСГромади. Дальше згадані УСС-і основували і були в проводі — спершу в Об'єднанні Українців в ЗСА, а відтак УККА і ЗУАДК-у.

В 1964 р. під час золотого ювілею УСС-ів Братство начисляло ще 237 членів у вільному світі та за 10 років зменшилися ряди останньої сотні УСС-ів й сьогодні у 10 Станицях Б-ва УСС остало всього 86 членів, а саме: в ЗСА — Нью Йорк 22 членів, Чикаго 10, Філадельфія 8, Клівленд і Детройт 4; Канада: Торонто 17, Вінніпег 7, Монреаль 4, Едмонтон 3 та Аргентина 5, всіх 86 членів. В Австралії і Німеччині померли всі члени Братства УСС і там Станиці зліквідовані. Явище зменшування рядів останньої сотні УСС-ів буде продовжуватися і дальше прискішеним порядком, і небавом настане вже час, коли наше Б-во УСС зовсім скорчиться, бо такий природний закон життя. Проте УСС-і певні, що по їх відході стрілецька ідея, ще довго житиме, бо її на зміну УСС-ів будуть продовжувати кол. вояки І УД УНА і УПА та вся ідейна і патріотична українська молодь.